

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

สัจจะพร วิริยะจรรยา^{1*} สรรฤดี ตีปุ² สมเกียรติ ทานอก³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ และ 2. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่จำเป็นต้องพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ 2. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่จำเป็นต้องพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา จำนวน 245 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.31) ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านการพัฒนาสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ตามลำดับ และ 2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ที่จำเป็นต้องพัฒนา ดังนี้ 2.1 ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน 2.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ควรมีการเฝ้าติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ 2.3 ด้านการพัฒนา สนับสนุนส่งเสริมบุคลากร ควรจัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานทางวิชาการภายในโรงเรียน 2.4 ด้านการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษา ควรพัฒนาเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับครูหลังการนิเทศและสังเกตการสอน และ 2.5 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำทางวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา e-mail: fortunier870@hotmail.com

² สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

e-mail: ss_deepu@yahoo.com

³ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

e-mail: s_kiat_99@hotmail.com

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: fortunier870@hotmail.com

THE DEVELOPMENT OF ACEDMIC LEADERSHIP FOR SMALL-SIZE SCHOOL
ADMINISTRATORS OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Satjaporn Wiriyajanya^{1*} Sanruedee Deepu² Somkiat Tanok³

Abstract

This research aimed to study the desirable academic leadership and study the academic leadership that need to be developed for small-size school administrators of Primary Educational Service Area Office in Nakhon Ratchasima Province. The research consisted of 2 phases : 1. studying and analyzing data of desirable academic leadership factors from documents, textbooks, management methods and theories as well as structured interviews with 9 experts were undertaken. 2. studying and analyzing data of academic leadership in small-size school administrators of Primary Educational Service Area Office in Nakhon Ratchasima Province that need to be developed. The research data were collected by using the questionnaires. The data analysis is use content and basic statistics is percentage, mean and standard deviation.

Result of the study; 1. The 5 aspects of the desirable academic leadership were : 4 behaviors of school vision obligation and goal setting aspect, 11 behaviors of curriculum administration and learning management, 10 behaviors of develop support and personnel promoting, 8 behaviors of supervisions and learning management assessment and 7 behaviors of reinforce the atmosphere and material supporting for learning. All domains were practiced in a high level when considered both in general and in each particular aspect. ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.31) and 2. The academic leadership for small-size school administrators of Primary Educational Service Area Office in Nakhon Ratchasima Province that need to be developed revealed; 2.1 the school vision obligation and goal setting aspect needs to develop by creating an opportunity for community to participate in specify the school's vision obligation and goal setting. 2.2 the curriculum and learning management need to be developed by supervision the curriculum implementation. 2.3 the develop support and personnel promoting need to be developed by hold a meeting, knowledge management and also exchange academic's exhibition within school. 2.4 the supervision and learning management assessment need to be

¹ Doctor of Leadership in Educational Administration, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: fortunier870@hotmail.com

² Lecturer at Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: ss_deepu@yahoo.com

³ Lecturer at Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: s_kiat_99@hotmail.com

*Corresponding author, e-mail: fortunier870@hotmail.com

developed by giving feedback after supervision and teaching observation and 2.5 the reinforce the atmosphere and material supporting for learning need to be developed by creating an opportunity for stakeholders and community to support and promote in school.

Keywords : LEADERSHIP, ACADEMIC LEADERSHIP, SMALL-SIZE SCHOOL

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากร อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใด ต้องเริ่มจากการพัฒนาคนเป็นอันดับแรก การพัฒนาคนสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งสำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือ การให้การศึกษา การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนพัฒนาศักยภาพตนเอง ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมพลังอำนาจในการที่จะพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 22) ดังนั้นหากต้องการที่จะพัฒนาประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคนควบคู่ไปด้วยกัน โดยต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ และหลักการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดก็คือ ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระบบการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานด้านการศึกษาสำเร็จ ดังเป้าหมาย การศึกษาจึงนับว่ามีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้คนมีความรู้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในกระแสยุคโลกาภิวัตน์

ในขณะที่บริบทด้านการศึกษาของประเทศไทย มีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 151–157) โดยยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม การจัดการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมตามบริบทในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความรู้ด้านทักษะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย คณิตศาสตร์ ภาษา ตลอดจนทักษะในการประกอบอาชีพ โดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด โดยผสมผสานสาระความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 158–171) ได้ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการให้คณะกรรมการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้านให้สถานศึกษาจัดบริหารและจัดการศึกษานั้น ด้านวิชาการนับเป็นด้านที่สำคัญถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 25) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะถือเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษาและถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา รวมถึงเป็นด้านที่มีการประเมินมาตรฐานจากสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการถือเป็นการกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) ของสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) พบว่าในส่วนของผู้บริหาร ข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐาน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในเรื่องของการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ

ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2549 : 1) และจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ของสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผ่านการรับรองน้อยที่สุด เนื่องจากมีปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของครู ซึ่งโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2549)

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครู เพื่อเป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อชี้แนะแนวทางให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ตระหนัก และเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับที่ สมหวัง พินยานูวัติ และคณะ (2542 : 6-10) กล่าวว่า งานบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะสูง ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำ เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนตัวจักรกลที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จดังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถส่งเสริม กระตุ้น ให้ครูพัฒนาคุณภาพการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง. 2545 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2556) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะผู้นำ และมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อที่จะโน้มน้าวให้ครูและครูมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา

จากสภาพปัจจุบัน พบว่า ประเทศไทยมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 31,508 โรง ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถม 29,054 โรง ระดับมัธยม 2,361 โรง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 50 โรง และโรงเรียนพิเศษ 43 โรง จากจำนวนที่กล่าวมานั้น พบว่าโรงเรียนระดับประถมที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 14,397 โรง หรือเกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียนประถมทั้งหมด และยังไปกว่านั้นพบว่า มีนักเรียนน้อยกว่า 60 คนจำนวน 8,992 โรง และมีนักเรียนน้อยกว่า 40 คนจำนวน 2,799 โรง (สมบัติ อารังญวงศ์. 2557 : 3) อีกทั้ง ประเสริฐ จันแก้ว (2551 : 3) รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาและดูแลการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ กล่าวว่า จากการศึกษาและประเมินคุณภาพการจัดการ ศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพในการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กอาจเกิดจาก การขาดแคลนงบประมาณในการจัดการศึกษา จำนวนครูไม่ครบชั้น และไม่ครบกลุ่มสาระวิชาตามหลักสูตร ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยี ผู้ปกครองเด็กขาดความเอาใจใส่บุตรหลาน ซึ่งรัฐบาลเห็นความสำคัญของปัญหา พยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งหนึ่งในแนวทางแก้ปัญหาก็คือ ควรที่จะพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ให้มีภาวะผู้นำ กล้าคิดนอกกรอบ เปลี่ยนแนวคิดใหม่ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีเครือข่ายในการทำงาน จัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการร่วมกับชุมชน หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพราะมีครูไม่ครบชั้น หรืออาจจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ซึ่งอาจใช้ชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อนในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างทางเลือกในการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ อันจะส่งผลที่ยั่งยืนต่อการจัดการศึกษา

จากปัญหาที่ได้กล่าวมา เกี่ยวกับการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่า งานวิชาการนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ที่ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งเป็นปัญหา ที่พบในโรงเรียนขนาดเล็ก อีกทั้ง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่พึงมี เพื่อให้เป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่พึงประสงค์และที่มีอยู่จริงว่าเป็นอย่างไร ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กควรมีภาวะผู้นำ ทางวิชาการด้านใด และเมื่อหากได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการจะส่งผลอย่างไรต่อคุณภาพการ บริหารงานวิชาการ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่จำเป็นต้องพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 679 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 245 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie และ Morgan (1970 : 607-610) ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตามระดับชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา 5 ด้าน ได้แก่ คือ ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของ โรงเรียน ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร ด้าน การนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษา และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการ เรียนรู้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความ อนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตามเวลาที่นัดหมาย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ พร้อมซองติดแสตมป์สำหรับบรรจุแบบสอบถามคืนภายใน 20 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นความเรียง
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ที่จำเป็นต้องพัฒนา ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงพรรณนา เป็นค่าความถี่ และร้อยละ และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่จำเป็นต้องพัฒนา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ดังนี้

ตอนที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน สรุปผล มี 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 1.1 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายด้านวิชาการสอดคล้องกับปรัชญาโรงเรียน
 - 1.2 กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้คณะครู และบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม
 - 1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
 - 1.4 กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยมีจุดเน้นที่คุณภาพของนักเรียน
2. ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 2.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง
 - 2.2 จัดหลักสูตรให้มีความหลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน
 - 2.3 กำหนดเป้าหมายงานวิชาการให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตร
 - 2.4 เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร
 - 2.5 ประชุมวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้
 - 2.6 มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
 - 2.7 มีการเตรียมการสอน โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สัมพันธ์ และ สอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน
 - 2.8 จัดให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร
 - 2.9 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.10 มีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้
 - 2.11 มีความรู้ เข้าใจในกฎหมาย กฎข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
3. ด้านการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร ประกอบด้วย
 - 3.1 สนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
 - 3.2 เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในเวทีวิชาการ
 - 3.3 ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณ ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น
 - 3.4 ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานทางวิชาการ ภายในโรงเรียน

- 3.5 เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา พัฒนาวิชาชีพ
- 3.6 ส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วมกัน ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย
- 3.7 มีความสามารถในการสื่อสาร ให้คำแนะนำที่ชัดเจน มีเหตุผล
- 3.8 ให้คำปรึกษา ให้ความเป็นกันเอง ไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 3.9 มอบหมายงานให้ครูตามความรู้ ประสบการณ์ ความถนัดและความสามารถ
- 3.10 มีความสามารถสูงใจให้ครูมีการวางแผนพัฒนาวิชาชีพของตนเองเป็นรายบุคคล
4. ด้านการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย
 - 4.1 กำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนของครู
 - 4.2 มีการประชุมวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 4.3 กำหนดปฏิทินการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 4.4 ดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศภายใน โดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับงาน และผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
 - 4.5 สังเกตการณ์เรียนการสอนของครูอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
 - 4.6 ส่งเสริมให้มีการวัดประเมินผลที่หลากหลายตาม สภาพจริง
 - 4.7 ประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนางาน
 - 4.8 ให้ข้อมูลย้อนกลับครูหลังจากที่นิเทศและสังเกตการสอน
5. ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 5.1 วางแผน และใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษา
 - 5.2 จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร
 - 5.3 จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากร
 - 5.4 จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยให้เพียงพอกับความต้องการ ความจำเป็น ความเหมาะสม
 - 5.5 เปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษา
 - 5.6 สนับสนุนให้ครูใช้สื่อ เทคโนโลยี เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน
 - 5.7 พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตอนที่ 2 พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ที่จำเป็นต้องพัฒนา ดังนี้

1. ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ควรมีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้
3. ด้านการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร ควรมีการจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานทางวิชาการ ภายในโรงเรียน
4. ด้านการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษา ควรมีการให้ข้อมูลย้อนกลับครูหลังจากที่นิเทศและสังเกตการสอน

5. ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนองค์กรภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลโดยสรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน ทั้งในด้านการกำหนดขอบเขต วิสัยทัศน์ พันธกิจ อีกทั้งภาระงานของโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการให้ความสนใจความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1993) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งพิจารณาโดยเสนอแนวคิด ว่า ประกอบด้วย 1. การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2. การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน 3. การนิเทศการสอน 4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ สิริрани วสุภัทร (2551 : 20) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะของภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยพฤติกรรม 7 ด้าน ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวิสัยทัศน์ การนิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ การสร้างความมั่นใจในเกณฑ์การประเมินผล การนำเทคโนโลยีและฐานข้อมูลที่หลากหลายมาปรับใช้พัฒนาสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจ พัฒนาวิชาชีพแก่บุคลากรภายในโรงเรียน รวมถึงการสร้างและพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของบุคลากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนในการพัฒนาสถานศึกษา

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ที่จำเป็นต้องพัฒนา

2.1 ด้านการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง รองลงมา คือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ การกำหนดเป้าหมายงานวิชาการให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ จามจุรี จำเมือง (2548 : 140) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการหลักสูตร และสามารถให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม พัฒนา พัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ตลอดจนมีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521: 140-141) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้มีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดหมายมี 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และชุมชน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดที่จะต้องศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรรวมถึงการติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีขั้นตอนสรุปสั้นได้ดังนี้ คือ 1. เตรียมวางแผนงาน 2. เตรียมจัดอบรม 3. การจัดครูเข้าสอน 4. การจัดตารางสอน 5. การจัดวัสดุประกอบหลักสูตร 6. การประชาสัมพันธ์ 7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ 8. การจัดโครงการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

2.2 ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายด้านวิชาการ สอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้คณะครู และบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม และการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยมีจุดเน้นที่คุณภาพของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา เป้าหมายการเรียนการสอน และความใฝ่ฝันของนักเรียนไว้สูง มีการประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภคิกัญจน์ ฤทธิ์ละคร (2548: 68-71) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีการจัดทำแผนงาน โครงการด้านวิชาการ การจัดทำแผนกลยุทธ์

2.3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า การวางแผน และใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การปฏิบัติงานของครูและบุคลากร และการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rose (อ้างถึงใน สานิตย์ บุญชู. 2527.) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ กล่าวคือ ชุมชนใดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวกและสามารถดำเนิน ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้

2.4 ด้านการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า การส่งเสริมให้มีการวัดประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนของครู และประชุมวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับครูหลังจากที่นิเทศและสังเกตการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2545 : 25-27) ที่กล่าวไว้ว่าขั้นตอนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องของการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนที่จะต้องรวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

2.5 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า การวางแผน และใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การปฏิบัติงานของครูและบุคลากร และการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Marguadt. (1996 : 94-99) ได้เสนอวิธีการสร้างระบบ

องค์กรในโรงเรียน ไว้ว่าการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ด้วยการใช้เวลาและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จัดชั่วโมงสอนของครูให้มีเวลาว่างในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศความร่วมมือในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจน การเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการแก่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งปัจจุบันยังขาดรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถแสดงให้เห็นเด่นชัดในด้านการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ และพฤติกรรมภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการงานวิชาการ ตลอดจนสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเฉพาะโรงเรียนเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ได้รับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก และได้รับรางวัลในระดับภูมิภาค รางวัลระดับประเทศ เช่น ผ่านการรับรองจาก สมศ. ในระดับดีเยี่ยม ด้านบริหารงานวิชาการ รางวัลที่ได้รับการรับรองจากคุรุสภา เช่น หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม ตลอดจน รางวัล OBEC AWARDS เป็นต้น

2. ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน ที่จะเข้าสู่กระบวนการพัฒนา เพื่อให้การดำเนินการพัฒนามีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานวิชาการมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ผศ. ดร. สรรฤดี ติปุ ออาจารย์ที่ปรึกษา ดร. สมเกียรติ ทานอก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แนวทางการศึกษาค้นคว้า อีกทั้ง วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2558 ตลอดจนผู้อำนวยการ คณะครู โรงเรียนไทยวัฒนาประชารัฐ ครอบครัววิริยะจรรยา ที่กรุณาให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำ การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี นับเป็นพระคุณอย่างสูงยิ่งของผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ดาราวรรณ สุขคันธรักษ์ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2557). “ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน.” วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. Vol.7 No. 1 (January – April 2014): หน้า.229 – 244.

ธีระ รุญเจริญ. (2556). วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา. “วิกฤติและทางออกในการบริหารและจัดการศึกษา” (ไทย). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. มกราคม-เมษายน 2556. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1.

ประเสริฐ จันแก้ว. (2551). การศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 ปีการศึกษา 2550. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

รุ่ง แก้วแดง. (2545). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา : ผู้บริหาร (การศึกษา)มีอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2521). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.

सानิตย์ บุญชู. (2527). การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2557. “ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเร่งรัดแก้ไข” (n.d.). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/787389251302068

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2542). การจัดระบบใบอนุญาตประกอบอาชีพผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550) ก. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง จำกัด.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School Based Management. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejie, R.V. and E. W. Morgan. (1970). Educational and psychological measurement. New Jersey : Prentice-Hall.

Krug. S. (1993). Leadership craft and the crafting of school leaders. Phi Delta Kappa, 240-244.

Marquardt, M.J. (1996). Building the Learning Organization : A System Approach to Quantum Improvement and Global Success. New York: McGraw-Hill, Inc.